

Asia: VN/31656/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain sekä kudoslain muuttamisesta

Pohjois-Savon lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain sekä kudoslain muuttamisesta

Kommentit vainajasta viranomaiselle ilmoittamista sekä kuolemasta ilmoittamista väestötietojärjestelmään koskevista ehdotuksista (1 §, 2 d §)

Pohjois-Savon hyvinvointialue kannattaa tehtyjä ehdotuksia. Ne täsmentävät eri toimijoiden roolia kuolemasta ilmoittamisesta ja ottaa huomioon palvelurakenteen muutokset kuten sen, että kuolemat tapahtuvat entistä useammin odotetusti palveluasumisen tai kotihoidon piirissä ja toisaalta täsmentävät milloin kuolemasta tulee ilmoittaa nimenomaan poliisille.

Kommentit kuoleman toteamisesta ja vainajan ulkotarkastusta koskevista ehdotuksista (2 §, 2 a–2 c §)

Pohjois-Savon hyvinvointialue kannattaa esitettyjä muutoksista kuoleman toteamisesta. Aiempi lainsäädäntö oli yli 50 vuotta vanhaa, eikä vastannut tarkoituksenmukaisella tavalla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa tapahtuneita muutoksia, esimerkiksi palvelutuotannon ja päivystysten keskittymistä, jolloin vainajia on jouduttu kuljettamaan pitkiä matkoja kuoleman toteamiseksi pitkällä sijaitseviin päivystyspisteisiin. Pidämme erinomaisena ehdotusta, että tehtävään koulutettu sairaanhoitaja voi todeta ja kirjata kuoleman asiakirjoihin, silloin kun se tapahtuu hoitolaitoksessa odotetusti eikä siihen liity viitteitä tapaturmasta tai muusta sellaisesta, jonka perusteella asiasta pitää ilmoittaa poliisille. Perustelumuistossa täsmennetään myös viivettä missä ajassa kuoleman toteaminen tulee tapahtua, sillä sosiaalihuollon ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä ei sairaanhoitajaakaan ole välttämättä koko ajan saatavilla. Tästä syystä ehdotamme, että myös koulutettu ensihoitaja voisi todeta potilaan kuoleman em. yksiköissä.

Pidämme lääkärin tekemää ulkotarkastusta lähtökohtaisesti perusteltuna, mutta esitämme harkittavaksi, että tästä voitaisiin poiketa tarkasti määritellyissä saattohoitotilanteissa, joissa kuolema on ollut ennakoitu, siihen ei liity oikeuslääketieteellisen selvittämisen perusteita ja

kuolemansyyn arvioimiseksi on käytettävissä riittävät potilasasiakirjat. Tällaisissa tilanteissa erillinen ulkotarkastus ei välttämättä tuo merkittävää lisäarvoa kuolemansyyn selvittämiseen, mutta voi aiheuttaa ylimääräistä työtä sekä kuljetus- ja säilytysjärjestelyjä. Rajattu poikkeusmahdollisuus tukisi lakiluonnoksen tavoitetta kohdentaa terveydenhuollon resursseja tarkoituksenmukaisesti potilas- ja oikeusturvaa vaarantamatta. Tämä mahdollistaisi joissakin tapauksissa vainajan arkuttamisen hautaustoimiston avulla asumisyksikössä omaisten läsnä ollessa. Jonka jälkeen vainaja olisi mahdollista kuljettaa suoraan hautaustoimiston / seurakunnan kylmiöön. Tämä toimintamalli säästäisi kustannuksia ja olisi omaisille hyvin inhimillinen ja toivottu. Esitetty viikon sisällä toteutettava erillinen ulkotarkastus käytännössä estäisi em. toimintamallin. Vaihtoehtoisesti näissä tarkasti määritellyissä tilanteissa myös asiaan koulutettu sairaanhoitaja voisi suorittaa ulkotarkastuksen ja tehdä siitä tarvittavat kirjaukset.

Kommentit lääketieteellistä kuolemansyyn selvittämistä koskevista ehdotuksista (3 §, 6 a §)

Pidämme lähtökohtaisesti hyvänä, että kuoleman syyn selvittämistä ja siihen liittyviä vastuita eri tilanteissa selkeytetään lainsäädännöllä. Sen sijaan vastustamme jo nyt perustelumuihistiossa esitettyä ajatusta siitä, että mikäli yksityisessä terveydenhuollossa kuoleman syyn selvittämisen kustannukset nousevat korkeiksi, ne voitaisiin siirtää julkiseen terveydenhuoltoon kuin korkeintaan tilanteissa, jossa hyvinvointialue järjestää sille kuuluvia palveluja ostamalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta.

Kommentit oikeuslääketieteellistä kuolemansyyn selvittämistä koskevista ehdotuksista (7 §, 7 a §, 10 §)

Ehdotukset selkeyttävät poliisin ja terveydenhuollon välistä työnjakoa ja vahvistavat nykykäytäntöjen lakiperustaa. Kannatamme myös lämpimästi, että tuntemattoman vainajan kuolemansyyn selvittäminen kuuluu poliisille.

Kommentit vainajan ruumiin käsittelyä ja säilytystä koskevista ehdotuksista (10 a §, 10 b §)

Erityisen kannatettavaa on, että vainaja voidaan siirtää kylmäsäilytykseen heti kuoleman toteamisen jälkeen. Pidämme myös loogisena, että poliisille annetaan mahdollisuus päättää oikeuslääketieteellisen kuoleman syyn selvityksen yhteydessä siirrosta aivan ilmeisissä kuolemantapauksissa silloin, kun lääkäri ei ole saatavilla tai hänen välitön osallistuminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Kommentit kuolintodistusta ja hautauslupaa koskevista ehdotuksista (10 c–10 f §)

Ei kommentoitavaa

Kommentit rangaistussäännöksestä (16 §)

Lakiesitys sisältää uusia velvoitteita. Velvoitteet tulisi määritellä riittävän selkeästi, jota niiden tulkintaan ei jäisi epäselvyyksiä ja että viranomaisilta saadaan riittävän selkeät lain soveltamisohjeet ennen seuraamusten soveltamista. Perustelumuihistiossa puhutaan myös virkavelvollisuuden rikkomisesta. Terveydenhuollon ammattihenkilöt (sairaanhoitajat, ensihoitajat) eivät pääsääntöisesti ole virkasuhteessa. Olisi tärkeää selkeämmin määritellä, mitkä pykälän kohdat koskevat myös näitä ammattiryhmiä.

Kommentit ihmisten elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettua lakia koskevista ehdotuksista

Ei kommentoitavaa

Kommentit kuolemansyyn selvittämisestä annetun asetuksen muutosehdotuksista

Ei kommentoitavaa

Muut kommentit

Pohjois-Savon hyvinvointialue kiittää valmistelijoita siitä, että pitkään odotettu lainmuutos on nyt etenemässä eduskuntaan. Sosiaali- ja terveydenhuolto ja sen toimintaympäristö on muuttunut paljon 50:ssä vuodessa. Esitys saattaa kuoleman tunnistamisen ja kuolemansyyn selvittämisen vastaamaan tämän päivän toimintaympäristöä.

Lain toiminnallisia ja kustannusvaikutuksia tulee kuitenkin seurata tarkasti. Saavutetaanko lain muutoksella asetetut tavoitteet taloudellisesti tai onko jatkossa kuitenkin syytä vielä arvioida, pitäisikö tietyissä tilanteissa esim. sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa asumisyksiköissä kuoleman tunnistaminen olla mahdollista myös siihen koulutetulle lähihoitajalle.

Hedman Antti
Pohjois-Savon hyvinvointialue